

A Környezet- és Természetvédő Szervezetek XXI. Országos Találkozójának állásfoglalása a környezeti levegő minőségéről

Hazánkban évente több százezer megbetegedés történik és mintegy 16 000 ember hal meg a részecske-légszennyezés miatt¹. Ez az éves összes haláleset mintegy 12 százaléka. A szennyezett levegővel is összefüggésben rohamosan növekszik az asztmás és tüdőrákos betegek száma². A szennyezett levegő a trombózisok kialakulásának az egyik fő okozója³ is, és emellett számos rákkeltő anyagot tartalmaz. Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA) kutatása szerint a városi levegőben található apró részecskék (PM10, illetve PM2.5) jelentik a legnagyobb egészségügyi problémát, és ennek fő forrása (körülbelül 70 százalékban) a közlekedés. A PM10-szennyezettség a hazai nagyvárosokban rendszeresen meghaladja az egészségügyi határértéket. A PM10 egyik legkárosabb része a közvetlenül a dízelmotorokból származó, poliaromás szénhidrogéneket (PAH) tartalmazó korom. A legveszélyesebb rákkeltő PAH-komponens éves átlagos koncentrációja minden mintavételi ponton jóval az egészségügyi határérték felett volt Budapesten az elmúlt években⁴.

Az EU által finanszírozott Aphekom kutatás⁵ kimutatta, hogy a részecskeszennyezés csökkentésével, az Egészségügyi Világszervezet (WHO) ajánlásainak betartásával sok emberéletet menthetnénk meg. Tizenkét ország 25 városát vizsgálták három éven keresztül. A kutatás szerint Bukarest után Budapesten a legmagasabb az életvesztés a részecskeszennyezés miatt. Ha Budapesten a PM2.5-koncentrációt a WHO által ajánlott szinten tartanánk, akkor ezáltal átlagosan 19,3 hónappal, azaz több mint másfél évvel nőne a lakosok várható élettartama. Ezen kutatás szerint a gyermekkori asztmás megbetegedések átlagosan 15-30 százaléka a forgalmas utak közelségéhez köthető.

A koromszennyezés az egészségügyi károk mellett globális környezeti problémát is jelent: nagyban hozzájárul éghajlatunk megváltozásához⁶. A koromszennyezés visszaszorítása sokkal olcsóbb és egyszerűbb, mint a legtöbb üvegházgáz-csökkentési megoldás. Sok más intézkedéssel szemben már rövid idő alatt is érdemi javulást eredményez, hiszen a koromrészecskék kevesebb mint egy hetet töltenek a levegőben, így a források megszüntetésével hamar eltűnnek a légkörből.

Az Európai Bizottság elutasította⁷ Magyarországnak azt a kérelmét, hogy kapjon haladékot a PM10 napi egészségügyi határértékének betartására Budapesten és környékén, a Sajó völgyében, valamint Szegeden és Nyíregyházán. Ez azt jelenti, hogy a PM10-szennyezettség egy évben nem lehet 35 napnál többször a határérték (köbméterenként 50 mikrogramm) felett. A Fővárosi Önkormányzat és több más hazai nagyváros vezetése már több mint öt éve nem teszi meg a szükséges intézkedéseket, hogy biztosítsa a lakosok számára a jogszabályok által előírt levegőminőséget. Az Európai Bizottság

---

¹ Acid News, 2010. június: <http://www.airclim.org/acidnews/2010/AN2-10.php#1>

² McCreanor et al. 2007 Respiratory effects of exposure to diesel traffic in persons with asthma. N Engl J Med. 357(23): 2348-58.

³ <http://inforadio.hu/hir/eletmod/hir-199260>

⁴ http://www.kvvm.hu/olm/docs/2009_Ertekeles_Pah_nehezfem.pdf

⁵ Summary report of the Aphekom project 2008-2011 <http://www.endseurope.com/docs/110302b.pdf>

⁶ A koromszemcsék elnyelik a nap sugárzását és felmelegítik a közvetlen környezetet; kölcsönhatásba lépnek a felhőkkel és befolyásolják a csapadékképződést; a hó- vagy jégfelszínre kerülve pedig megváltoztatják annak albedóját (azaz a fény visszaverődésének mértékét), ami tavasszal korábbi jégolvadáshoz vezet. A koromszennyezést az északi félteke uralkodó széljárása Európából az Északi-sarkvidékre szállítja és ott a jégfelszínre lerakja. Amíg az átlagos globális hőmérséklet 2008-ban az 1951–1980 közötti időszak átlagához viszonyítva 0,44 fokkal emelkedett, addig az Északi-sarkvidéken 3,5 fokkal nőtt. www.koromkampany.org

⁷ A Bizottság Határozata (2009.7.2.) a Magyar Köztársaság által a PM10-re vonatkozó határértékek alkalmazásának kötelezettsége alóli mentességgel kapcsolatban tett értesítésről, http://ec.europa.eu/environment/air/quality/legislation/pdf/hu_hu.pdf

2010. október 28-án figyelmeztetést⁸ küldött a magyar kormány, melyben mindössze két hónap haladékot adott, hogy érdemi, számon kérhető intézkedéseket hozzon a levegőtisztasági határértékek betartására, ellenkező esetben az ügyet az Európai Bíróság elé terjesztheti. A két hónap már bőven lejárt, mégse tűnik úgy, hogy az ország és az érintett városok vezetése kellően komolyan venné a problémát és megfelelő intézkedéseket hozna.

2011 márciusára Budapesten és Miskolcon már letelt a 35. olyan nap, amikor a PM10-koncentráció határérték felett volt. A **Környezet- és Természetvédő Szervezetek XXI. Országos Találkozója ezért a következő javaslatokat teszi a kormánynak, illetve az érintett önkormányzatoknak:**

- 1) Haladéktalanul készítsenek intézkedési tervet a légszennyezés (mindenekelőtt PM10-szennyezés) csökkentésére! A terv határozza meg az intézkedésért felelősöket és a végrehajtás határidejét! Tartalmazzon indikátorokat, amelyek alapján számszerűen lehet mérni az előrehaladást! A terveket hajtsák végre, azokat a hatóságok szigorúan kérjék számon!
- 2) Mielőbb vezessék be a tehergépkocsik megtett úttal és a szennyezés mértékével is arányos útdíjat az ország összes közútján! Ezt olyan módon tegyék meg, hogy a kialakított rendszert az önkormányzatok is felhasználhassák a településükön városi útdíj- és parkolási díjrendszerekhez!
- 3) Szigorítsák meg a személygépkocsik vásárlásának és használatának elszámolására vonatkozó előírásokat! Mielőbb fel kell számolni az ezzel kapcsolatos – évente több mint ezermilliárd forintot kitevő – adócsalásokat, adóelkerüléseket.
- 4) A regisztrációs adót és a gépjárműadót úgy differenciálják, hogy azok a legkorszerűbb járművek beszerzésére és használatára ösztönözzenek!
- 5) Ösztönözzék a részecskeszűrő alkalmazását a dízelüzemű járműveken és gépeken! (Az EURO V normának megfelelő, illetve a korszerű részecskeszűrővel felszerelt dízelmotorok által kibocsátott részecskék 99 százaléka eltüntethető. A szűrő az új és a régebbi gépjárművek jelentős részébe – személy- és tehergépkocsikba, buszokba, hajókba, mozdonyokba –, valamint az építőipari és egyéb gépekbe is beépíthető.)
- 6) Alakítsanak ki környezetvédelmi övezeteket (alacsony kibocsátású zónákat, vagyis a legszennyezőbb járművektől mentes területeket) a városokban! (Ilyen övezetek Európa számos városában sikeresen működnek.⁹) Lehetőség szerint vezessenek be városi útdíjat (dugódíjat)!
- 7) Szigorúan tartassák be a KRESZ előírásait! Legyen prioritás a szabálytalanul torlódást és balesetveszélyt okozó járművek büntetése!
- 8) Kiemelten fejlesszék a közösségi közlekedést!
- 9) Haladéktalanul korszerűsítsék a menetrendszerinti autóbusz-állományt, és mielőbb cseréljék le az elavult járműveket!
- 10) Érdemben javítsák a kerékpározás feltételeit!
- 11) Teremtsenek vonzó, kényelmes, kellemes és biztonságos körülményeket a gyalogosok, és ezen belül különösen a kisgyermekesek és a mozgáskorlátozottak számára!
- 12) A tömegközlekedési járműveket részesítsék előnyben a forgalomban!
- 13) Városi környezetben a megengedett legnagyobb sebesség 30, illetve 20 kilométer/óra legyen minden mellékutcában! (Ezen intézkedés bevezetése számottevően csökkenti a szennyezettséget, továbbá gyakorlatilag megszűnnek a halálos balesetek, és a mainak töredékére csökken a súlyos sérüléssel járó balesetek száma.) A sebességkorlátozást fizikai forgalomcsillapítási módszerekkel és gyakori ellenőrzéssel szigorúan tartassák be!
- 14) Vezessenek be forgalomcsillapítási intézkedéseket a főútvonalakon is a sűrűn lakott területeken!
- 15) Országszerte szigorítsák a parkolásszabályozást, különös tekintettel az ellenőrzésre!
- 16) Ésszerűsítsék az áru fuvarozást! Ösztönözzék a teherszállítás vasútra terelését!
- 17) Rendszeresen locsolják, tartsák tisztán a közutakat, közterületeket!
- 18) A területfejlesztést úgy alakítsák, hogy ezáltal is csökkenjenek a közlekedési igények!

---

⁸ Commission urges France and Hungary to comply with EU air quality rules, 28/10/2010; <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1420&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

⁹ Ezekről az ún. alacsony kibocsátású övezetéről naprakész tájékoztatás található a www.lowemissionzones.eu honlapon.

- 19) A területi tervezésnél, a légszennyezést, forgalom növekedését okozó fejlesztéseknél fokozottan legyenek figyelemmel az érzékeny csoportok védelmére!
- 20) Építések tervezésénél, engedélyezésénél vegyék figyelembe a beépítés hatását az átszellőzésre!
- 21) Segítsék elő a munkahelyi közlekedési tervek kialakítását a gépjármű-közlekedés csökkentése érdekében!
- 22) Fokozzák és szigorítják a gépjárművek környezetvédelmi jellemzőivel kapcsolatos ellenőrzéseket a szervizekben és a közutakon egyaránt!
- 23) Gyorsítsák fel az épületek energiahatékonyságát szolgáló korszerűsítését (különösen ott, ahol nem gázzal vagy távhővel fűtenek)!
- 24) Ösztönözzék a távfűtés és távhűtés elterjedését!
- 25) Ösztönözzék a korszerű fűtőberendezések alkalmazását az épületekben!
- 26) Szigorítsák a kis, közepes és nagy tüzelőberendezésekre vonatkozó szabályozást és ellenőrzést!
- 27) Országosan tiltsák be az avar- és tarlóégetést, továbbá hozzanak határozott intézkedéseket az illegális hulladékégetések felszámolása érdekében!
- 28) Óvják meg a zöldfelületeket, javítsák az állapotukat, bővítsék a kiterjedésüket. Szigorúan büntessék meg a zöldterületek pusztítását!
- 29) Jelentősen fokozzák a levegőszennyezés hatásaival és a lehetséges megoldásokkal kapcsolatos felvilágosító tevékenységeket, építsék be a közoktatásba, a környezeti nevelésbe az ezzel kapcsolatos ismereteket!
- 30) Járuljanak hozzá a témával kapcsolatos kutatások bővítéséhez, kiemelten támogassák az innovációt!
- 31) Erősítsék meg a környezet- és természetvédelmi hatóságokat, valamint az egyéb érintett ellenőrző szerveket!

Baja, 2011. március 20.